

האיסיים

על פי הנביא יחזקאל, רק צאצאי צדוק הכהן ראויים לשרת ככהנים גדולים בבית המקדש בירושלם. שושלת הכהנים הגדולים בירושלם נמשכה עד הכהן הגדול חוניו השלישי ואחיו ישוע. אנטיוכוס הרביעי "אפיפנס" הדיח את הכהנים בני צדוק מבית המקדש בירושלם ומינה במקומם כהנים שלא מבני צדוק. משפחת כהנים מן העיר מודיעין, החשמונאים, הקימו צבא והצליחו לשחרר את ארץ יהודה משלטון אנטיוכוס. אגב כך הם גם נטלו לעצמם את הכהונה הגדולה בבית המקדש.

חוניו השלישי קיבל הזמנה מן המלך תלמי להקים במצרים מקדש במתכונת דומה לזו שבירושלם. הוא הטיל את משימת הקמת המקדש במצרים על בנו, חוניו הרביעי. חוניו הרביעי הקים במצרים מקדש לפולחן יהוה, אך היה חשוף גם לפולחני אלילים מן הפנתאון המצרי, ובהם האלה *איסיס*. לאלה זאת יוחסה היכולת להקים מתים לתחיה. כהנים ממקדש חוניו באו לארץ יהודה והביאו איתם את האמונה בתחיית המתים. כת הכהנים השלטת בירושלם בתקופה ההיא, בית חשמונאי, שללה מכל וכל את האמונה בתחיית המתים. היות שהיכולת להקים מתים לתחיה מיוחסת לאלה איסיס, זכו הכהנים שעלו ממצרים, בפי הכהנים החשמונאים ואוהדיהם הצדוקים, בכינוי הגנאי "איסיים". הכינוי הזה לא היה לגמרי מנותק מן המציאות, היות שמקדש חוניו הושפע מן הפנתאון המצרי. מוצאו של ההיסטוריון יוסף בן מתתיהו הוא ממשפחת הכהנים החשמונאים. הוא קיבל את כינוי הגנאי כאילו זה שמם האמיתי, וכך הוא הציג אותם.

בהיותם צאצאים ישירים של צדוק הכהן, הם הכריזו על עצמם כיורשים האמיתיים של הכהונה הגדולה במקדש בירושלם. אך הכהנים החשמונאים לא ויתרו על הכהונה הגדולה שנפלה בחלקם כפרי בשל, והם השיבו מלחמה שערה, השמיצו אותם ורדפו אותם. בגלל הרדיפות, נאלצו איסיים רבים להסתתר. במדבר יהודה נמצאו מגילות גנוזות. אנו מכנים את בעליהם "אנשי כת המגילות" ושמות נוספים, אך לא מצאנו "איסיים" בין השמות. בין המגילות נמצאה מגילה המדברת על מלחמה בין *בני אור* ו*בני חושך*. בני אור הם הטובים, ובני חושך הם הרעים. בינם לבין עצמם האיסיים לא קיבלו על עצמם את השם "איסיים", כפי שמספרים היסטוריונים מן התקופה ההיא - יוסף בן מתתיהו, פילון האלכסנדרוני ופליניוס הזקן - אלא כינו עצמם בשמות אחרים המשקפים את ערכיהם, אמונותיהם ואורח חייהם ומדגישים את המחויבות שלהם לתורה, לקהילה, לטוהר רוחני ולפרישות מחיי העולם החיצון. משום המאבק עם הכהנים החשמונאים ואוהדיהם הם הציגו את עצמם "הטובים" ואת אנשי חרמם "הרעים". אנשי כת המגילות כינו את עצמם "בני אור" ואת אויביהם "בני חושך".

מערות מדבר יהודה היוו מקום מסתור טוב לכהני צדק נרדפים, משום קשיי ההגעה, מחד, ומשום הקרבה הגיאוגרפית לירושלם, מאידך. מכאן המסקנה הכמעט וודאית שאנשי כת המגילות היו איסיים. האיסיים, כמו כמה וכמה כתות יהודאיות, הושמדו בידי שליטיה הרומאים של ארץ יהודה. אך מורשתם נשמרת עד היום דרך עקרונות דת הנצרות. הדת הזאת מחזיקה סמלים וטקסים שנהגו בבית המקדש בירושלם כגון מזבח, ניסוך יין, מדרג של כהונה, טקס המיסה (ממשיך את רעיון הקרבן וההודיה שהיה נהוג בבית המקדש), תפילה בזמנים המקבילים לקרבנות התמיד בבית המקדש, שימוש בקטורת, בגדי כהונה, כלים מקודשים, קריאת כתבי הקודש בציבור, חג השבועות, טבילה, וידוי...